

Bana János,¹ Kovacsóczy László²

Sugárárnyékolt jármű lehetséges alkalmazása a baleseti sugárhelyzet felmérésében

Possible Use of a Radiation Shielded Vehicle to Assess an Accident Radiation Situation

Jelen írás bemutatja egy, a Paksi Atomerőmű által beszerzett sugárárnyékolt jármű alkalmazhatóságát, műszaki paramétereit, valamint tényleges számításokkal igazolja annak jelentőségét a dózismegtakarításban, baleseti helyzet esetén. A gyakorlati alkalmazási tapasztalatok és szituációs analízisek támasztják alá az alkalmazhatóság hatékonyságát.

Kulcsszavak: sugárárnyékolt jármű, Komondor, sugárhelyzet-felmérés, dózismegtakarítás

This paper presents the applicability and technical parameters of a radiation shielded vehicle procured by the Paks Nuclear Power Plant, and justifies its significance in dose savings in the event of an accident with specific calculations.

Keywords: radiation shielded vehicle, Komondor, radiation survey, dose saving

1. Bevezetés

2011. március 11-én Japán írott történelmének legnagyobb földrengését követően létrejött extrém méretű szökőár következtében súlyos reaktorbaleset történt a Fukushima I. atomerőműben. A tengerparttól mintegy 130 km-re, 24 km-es mélységben a Richterskála szerint 9-es erősségű földrengés történt, amely az erőmű tervezési alapját kissé meghaladó mértékben megrázta az atomerőmű területét. Ennek következtében az erőmű működésben lévő blokkjai leálltak.

¹ Főosztályvezető, MVM PA Zrt., Védelmi Főosztály, e-mail: bana@npp.hu

² Szakterületi mérnök, MVM PA Zrt., Balesetelhárítás, e-mail: kovacsoczy@npp.hu

Az esemény következménye a szó szoros értelmében és átvitt értelemben is bejárta a világot. Az európai országok különböző módon ugyan, de szinte azonnal reagáltak a fukushimai balesetre. Még javában tartott a japán erőmű személyzetének harca a baleset elhárításáért, illetve következményeinek csökkentéséért, amikor nagy vita alakult ki arról, hogy Európa hogyan reagáljon egységesen a balesetre. A nemzeti nukleáris hatóságok, amelyek szuverén módon döntenek az atomerőművek működésének engedélyezéséről, önként vállalták, hogy az általuk felügyelt atomerőműveket egységes felülvizsgálatnak vetik alá (ezt nevezték a bankvilágból átvett, meglehetősen félrevezető kifejezéssel „*stress test*”-nek, amelyet pontosabb magyarul célzott biztonsági felülvizsgálatnak – CBF – nevezni).

A megfogalmazott követelmények alapján az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) 2011. május 2-án előírta a Paksi Atomerőmű Zrt. részére a Célzott Biztonsági Felülvizsgálat (CBF, nem nyilvános) végrehajtását, amelyhez átadta a felülvizsgálat tartalmi követelményeit tartalmazó dokumentumát is.³ A PA Zrt. 2011. augusztus 15-re a felülvizsgálat eredményeiről előrehaladási jelentést készített, míg a végleges jelentést az előírásnak megfelelően 2011. október 31-re benyújtotta.

Az OAH a jelentések alapján értékelte a felülvizsgálat végrehajtását, annak eredményeit, megállapításait, meghatározta a szükséges biztonságnövelő intézkedések körét, valamint elkészítette a kormány által az Európai Bizottságnak megküldendő Nemzeti Jelentést. A felülvizsgálat rávilágított arra, többek között, hogy a személyzet sugárterhelésének csökkentése érdekében a szennyezett területen belül vagy a magas dózisteljesítményű területeken a beavatkozási területek megközelítését megfelelő árnyékolási tényezővel rendelkező gépjárművekkel kell megoldani. E megállapítás mint javaslat a végrehajtandó javító intézkedések között meg is jelent.

Az atomerőművet üzemeltető országok a nukleáris veszélyhelyzet kezelését a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség által kiadott követelmények és ajánlások szerint kezeli. Ezekkel összhangban van a nemzeti jogszabályi környezet. [Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény,⁴ illetve a 2011. évi CXXVIII. törvény,⁵ az annak végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet,⁶ illetve a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. (XII. 30.) kormányhatározat szabályozza.⁷] A speciális képességeket a nemzeti tervekben általában honvédelmi kötelekek biztosítják. Az ipari létesítmények jellemzően nem rendelkeznek saját, telephelyen folyamatosan készenlében álló különleges védelmi, illetve sugárfelderítő képességgel rendelkező járművel, ezeket a nemzeti terv szerint a veszélyhelyzet-kezelés során támogató erőktől igénylik meg.

A nemzetközi katonai alkalmazásban jól ismert jármű például a Rheinmetall Pz 1A3/ABC vagy Spürpanzer (Fuchs), illetve a hazai szolgálatban lévő VSBTR. Azonban ezek

³ Tervezési és tervezésen túli üzemi állapotok sugárzási következményei, MTA EK-SVL-2016-994-02-01-00, tanulmány.

⁴ 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról.

⁵ 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

⁶ 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

⁷ 1150/2012. (XII. 30.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról.

az eszközök katonai járművek, közúti mozgásukhoz, méretük miatt útvonalengedély, speciális harcjárművezetői képesség és személyzet szükséges. Továbbá a kialakításuk katonai alkalmazásra lett optimalizálva, így az ipari, jelen esetben atomerőművi környezetben kevésbé alkalmazhatók.

Ez a megoldás az ipari létesítmények számára nem ideális. Ezért volt szükség egy olyan megoldást találni, amely a képességet és az ipari létesítmény igényeit ötvözi, ezáltal emeli a nukleáris biztonság szintjét.

A jelen cikk bemutatja azt a sugárnyékolt járművet, amelyet a fent említett javító intézkedések keretén belül az MVM PA Zrt. beszerezett.

2. A sugárnyékolt jármű beszerzése, főbb műszaki paraméterei

Az MVM PA Zrt. 2015-ben döntött egy RDO-3221 RSV (Komondor) sugárnyékolt gépjármű beszerzéséről. A beszerzés alapvetően hazai fejlesztői-gyártói bázison alapuló eszközt célt meg, hiszen az atomerőmű balesetelhárítási szolgálatának egyedi igényei speciális képességeket takartak, amelyek kielégítése közvetlen gyártói-alkalmazói együttműködést követelt meg, a gyártói oldalról magas fokú rugalmasságot feltételezve.

1. ábra: A Komondor fényképe az atomerőmű telephelyén

Forrás: a szerzők felvétele

3. A jármű mozgékonyága, lehetőségei, szakfelépítménye⁸

Az RDO-3221 Komondor (1. ábra) sugárnyékolt járművet a Gamma Műszaki Részvénytársaság által fejlesztett és épített Komondor járműcsalád bázisjárművének alapjain alakították ki, az RDO-3221 Komondor ABV-felderítő jármű prototípusának átalakítása révén.

A 4 × 4-es kerékképletű, zárt páncéltestű járművet az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. által megfogalmazott műszaki igények/követelmények alapján, valamint a jármű kategóriájára vonatkozó hazai és nemzetközi előírások, gyártási és üzemeltetési tapasztalatok figyelembevételével tervezték meg.⁹

A jármű zárt felépítménye a műszaki követelményekben előírt sugárzáselnyelő tulajdonságokkal rendelkező általános szerkezeti acélból készült, belső tere mentesíthetőség, takaríthatóság biztosítása érdekében speciális, kopás- és csúszásálló poliuretán bevonattal lett ellátva.

A jármű kialakításából, moduláris felépítéséből adódóan alkalmas mind a megkövetelt műszerek befogadására, mind a kezelőszemélyzet és annak felszereléseinek hordozására.

Az RDO-3221 Komondor nagyfokú mozgékonyággal és terepjáró képességgel, kollektív ABV-védelemmel, RH- és URH-frekvenciatartományokban megbízható beszéd- és adatátviteli kapcsolat biztosításával rendelkezik.

A sugárnyékolt gépjárművet speciálisan nukleáris erőművek katasztrófavédelmi szolgálatai részére alakították ki. Biztosítja a gépjármű kezelőszemélyzetének (parancsnok, vezető) és a szakszemélyzetnek (7 fő), azok felszerelésének és eszközeinek elhelyezését, szállítását, valamint a szennyezett terepszakasz biztonságos megközelítését és elhagyását. A személyzet szennyezett terepszakaszon való biztonságos munkavégzését a túlnyomószerű szűrő-szellőztető berendezés teszi lehetővé.

A gépjármű rendelkezik a vasúti, vízi, légi szállításhoz szükséges rögzítő- és emelő-, valamint vontatáshoz, (ön)mentéshez szükséges elemekkel.

Technikai kialakítása és a beépített eszközök révén a kezelőszemélyzet képes radioaktív-szennyezett terepen feladatot végrehajtani, miközben biztosított a környező terület vizuális megfigyelése, a sugárzási szint mérése, elemzése, valamint a mért adatok folyamatos továbbítása.

A járműfelépítmény 15-20 mm szerkezeti acélból készült, gyengítési tényezője: > 60%, az üvegek speciális 48 mm-es ólmozott biztonsági üvegek, gyengítési tényezőjük: > 50%

A jármű egyéb fizikai paraméterei:

- teljes (össz)tömege: 16 500 kg;
- öntömege: 12 460 kg
  - a mellső tengelyen: 5880 kg
  - a hátsó tengelyen: 6580 kg;
- hasznos terhelhetősége: 4040 kg;

⁸ Gamma Technical Corporation: *KOMONDOR Armoured Vehicle Family*. 2020.

⁹ Zsitnyányi Attila: KOMONDOR – könnyű páncélvédett bázisjármű család fejlesztése Magyarországon I. rész. *Haditechnika*, 53. (2019), 6. 44–50.

- megengedett vontatmány tömege: 3500 kg;
- hossza: 5895 mm;
- szélessége: 2445 mm;
- magassága: 2880 mm;
- tengelyek távolsága: 3220 mm.

4. A jármű műszerezettsége

Az eszköz sugárzásmérő rendszere fedélzeti (belső) és a jármű két oldalán, kívül elhelyezett gamma-dózisteljesítménymérő detektorból, valamint GPS-vevőből áll, amelyek központi adatgyűjtő modulon keresztül csatlakoznak a fedélzeti számítógéphez.

A jármű elején, két oldalt elhelyezett detektor (2. ábra) méri a járművet kívülről érő gammadózis teljesítményét (Gy/h).

2. ábra: A jármű oldalán elhelyezett, külső dózisteljesítményt mérő detektorok (IH-99DM) egyike

Forrás: a szerzők felvétele

A jármű belsejében – egy az utastérben, egy a vezető fülkében – elhelyezett detektor (3. ábra) méri a vezető, illetve az utastér dózisteljesítményét.

3. ábra: A járműfedélzeten (utastérben) elhelyezett dózisteljesítményt mérők (BNS-98S) egyike
Forrás: a szerzők felvétele

A mérőrendszer a jármű környezetében, illetve belsejében mért dózisteljesítmény-értékek, illetve a fedélzeten tartózkodó személyek dózistartaléka, valamint a megadott dózismegszorítások alapján folyamatos számításokat végez és szükség esetén figyelmeztetést, illetve riasztást generál.

A riasztást kiváltó okok:

- ha a külső detektorok által mért érték átlépte azt a szintet, ahová a gépjármű már nem léphet be, a járműnek vissza kell fordulnia, illetve a szennyezett területen a járművet elhagyni nem javasolt;
- ha a vezetőfülkében vagy az utastérben elhelyezett detektor által mért érték átlépte azt a szintet, amikor a vezetőfülkében vagy utastérben tartózkodni nem javasolt.

A figyelmeztetést kiváltó ok, ha a vezető tartózkodási ideje, illetve az utasok tartózkodási ideje elért egy beállított időpontot, hogy a vezetőnek legyen kellő ideje elhagyni a szennyezett területet.

A külső detektorok által mért adatokból a rendszer környezeti sugárszintet képez az alábbi formula alapján:

$$P_t = K(P_{t1} + P_{t2}) \quad (1)$$

Ahol,
 P_t – a külső dózisteljesítmény,
 P_{t1}, P_{t2} – a külső dózisteljesítmény-mérők adatai.

A K súlyozó tényező figyelembe veszi a járműnek a külső dózisteljesítményre gyakorolt árnyékoló hatását, értéke 1 körül van, mivel mindkét detektor fél térszögre van árnyékolva. A dózisteljesítmény értékét Gy/h mennyiségben jelzi ki. A kijelzés számértékkel (cGy/h) és gráf (jobb-bal) alkalmazásával történik.

5. Kollektív védelmi (COLPRO-) képesség

A jármű kollektív védelmi képességét egy szűrő szellőztetőrendszer biztosítja, annak érdekében, hogy a vezetőfülkében és az utastérben tartózkodó személyek egyéni védőfelszerelés nélkül is szennyezett területre hajthassanak be járművel anélkül, hogy radioaktív szennyeződést lélegeznének be. A rendszer rendeltetése a légmentesen záródó járműben dolgozó, illetve a szállított személyi állomány védelme, valamint önálló friss levegős befújással nem rendelkező munkateretek szellőztetése.

4. ábra: A jármű utasterének poliuretán bevonata, amely a dekontaminálhatóságát lehetővé teszi

Forrás: a szerzők felvétele

A beszívott levegő tisztítását a ventilátorok előtt egy porleválasztó, utánuk az előszűrését F7-es papírszűrő, a levegő tisztaságát pedig egy egységbe épített impregnált szén, valamint egy H13-as szűrőegység biztosítja. A tisztított levegő külön ágon kerül a vezetőhöz és az utastérbe, állandó légmennyiséggel és túlnyomással. A túlnyomást biztosítja a külső tér és a vezetőfülke között, a vezetőfülke és az utastér között és menetközben a vezető- és utastér, illetve a külső tér között. A túlnyomás alaphelyzetben 240 Pa, azonban a kombinált szűrő behelyezése után 190 Pa-ra módosul. A jármű belső tere (4. ábra) a dekontaminálhatóság, takaríthatóság érdekében speciális, kopás- és csúszásálló poliuretán bevonattal van kezelve.

6. A jármű alkalmazási lehetőségei nukleárisbaleset-elhárítási feladatokban, illetve egyéb veszélyhelyzet esetén

6.1. A jármű sugárnyékolási képességének meghatározása, nukleáris baleset esetére elvégzett szimulációk bemutatása

A jármű védőképességét, a vezető, illetve az utastér tiszta levegővel történő ellátásán kívül, alapvetően a belső tér sugárnyékoló képessége határozza meg, amit főként a talaj szennyezettségéből adódó megnövekedett dózisteljesítmény csökkentése jellemez, ezt a belső térben, illetve a szabadban mért dózisteljesítmény-arányból számolt gyengítési együtthatón keresztül fejezzük ki.

Ezt a vizsgálatot a jármű gyártása után a Gamma Műszaki Zrt. telephelyén végezték el 2015-ben. A mérési procedúra, röviden, az alábbiak szerint folyt. A kollimált sugárforrást a talajra helyezték el, a mérőeszközt a gépjárműben, illetve a gépjármű nélkül azonos magasságban. Mind az utastér, mind a vezetőfülke esetében a legkevésbé védett (a talaj és a mérési pont között legkevesebb gyengítő közeget tartalmazó) ponton lettek a mérések végrehajtva. A gyengítés meghatározásához két méréssorozat készült, egy 102,351 MBq aktuális aktivitású ^{137}Cs zárt sugárforrás dózisterében. A mérőműszer egy MKEH által hitelesített BNS-98S típusú gamma dózisteljesítmény-mérő műszer volt. Az egyik méréssorozat a sugárforrás dózisterében, nyílt elhelyezésben lévő mérőműszer mérési adatait tartalmazta, ahol a műszer pozíciója megegyezett a második méréssorozat során a jármű vezetőülése, valamint az utastér középpontjának pozíciójával. A két méréssorozat statisztikus feldolgozása a vezetőülésre jellemző gyengítési együtthatót $K_{gy} = 0,34$ értékben határozta meg, innen a vezetőfülke gyengítése a talaj felől érkező sugárzásra vonatkoztatva $K_a = 66\%$:

$$K_a = (1 - K_{gy}) \cdot 100(\%) \quad (2)$$

Ahol:

K_a – objektum gyengítése – a forrás felől érkező sugárzás dózisteljesítményének csökkenése az objektum belsejében, százalékos részarányal megadva;

K_{gy} – objektum, sugárnyékoló fal gyengítési együtthatója – a sugárnyékoló fal sugárzással átellenes oldalán mért dózisteljesítmény és a forrás felőli oldalán mért dózisteljesítmény aránya, törtben kifejezve.

Az utastér gyengítése e módszer alkalmazásával 54%-nak adódott. A vezetőfülke nagyobb mértékű árnyékolása azzal indokolható, hogy abban a személyzet (vezető, járműparancsnok) több időt tölt, mint azok a személyek, akiket a tiszta területről a szennyezett területen lévő munkavégzés helyszínére, illetve onnan szállít.

A jármű védőképességének demonstrálása érdekében különböző számításokat végeztek szennyezett terepszakaszon történő személyszállításra, ahol a terep szennyezettségét egy feltételezett maximális tervezési üzemzavari eset szerint adták meg. Az adott esemény következtében kialakuló sugárhelyzetre a Magyar Tudományos Akadémia Energiatudományi Kutatóközpont Sugárvédelmi Laboratórium munkatársai végeztek elemzést a súlyos balesetek sugárzási következményeinek feltárására.¹⁰ Ennek során hat lehetséges esetet tekintettek át, értékelték a maximális tervezési üzemzavar (NA500 melegági törés kétoldali kifolyással) esetét is. A forgatókönyvek bemenő adatait az alábbi struktúrára bonthatjuk:

- A különböző feltételezett szivárgási pontokra vonatkozó kiáramlási adatokat a PA Zrt. adta meg a NUBIKI által végzett számítások alapján, integrális formában, tíz elemcsoportra, néhány másodperces időfelbontással.
- A környezeti kibocsátást 10 perces, a receptorpontokra vonatkozó aktivitáskoncentrációkat és dózisteljesítményeket 1 órás időfelbontással határozták meg, 168 óra időtartamra.
- A környezetben kialakuló levegőaktivitás-koncentrációk időbeli lefolyása minden esetben a forrástag időfüggését követi.

A maximális tervezési üzemzavari esetben a maximális elnyelt dózisteljesítmény $P_{\max} = 6,5 \text{ mGy/h}$ volt.

Ezt figyelembe véve, a legrosszabb esetre számolt legjobb becslés (*worst case best estimate*) a következők szerint alakul egy, a telephely evakuálását feltételező tevékenység során, ahol a kimenekítési útvonalon, az 1. blokki kiépítés délkeleti sarka mint gyülekezőhely, valamint az 1010-es óvóhely között mint célobjektum között járóörzés történik. A tevékenységet gyalogosan, illetve a szóban forgó járművel való szállítással hajtják végre, a számítás a forgatókönyv szerint, a dozimetriai mérést végző járőr által elszenvedett dózisa irányul, egyszeri, oda-vissza útra.

6.2. A járőrfelderítés általános paraméterei

Öltözet: Tyvek overall, MSA panorámaálarc, R típusú szűrővel

Felszerelés: 15 kg

Távolság: 2200 m (1100 m oda-vissza)

$$D = P_k \cdot K_{gy} \cdot \frac{S}{v} \quad (3)$$

¹⁰ Tervezési és tervezésen túli üzemi állapotok sugárzási következményei, MTA EK-SVL-2016-994-02-01-00, tanulmány.

Ahol:

D – a járórt által a feladat végrehajtása során elszennvedett elnyelt γ -dózis,

P_k – a környezeti γ -dózisteljesítmény: 6,5 mGy/h,

s – a távolság, 2200 m,

v – a sebesség, gyalogosan 4,5 km/h, járművel 30 km/h.

A járórt az adott útvonalon az alábbi elnyelt dózist szenved el:

- gyalogosan: $D = 3,2$ mGy;
- a jármű szállítóterében: $D = 0,22$ mGy;
- a jármű vezetőfülkéjében: $D = 0,16$ mGy.

A három hipotetikus érték szerint, egyrészt a járműben történő elhelyezés esetén a gyalogoshoz képest a dózisterhelés aránya 5-7%, másrészt a különbözet (93-95%) a dózisterhelés szempontjából dózistartalékként jelentkezik, amit a nukleárisbal-eset-elhárítás során, megfelelő dózistervezéssel fel lehet használni.

7. A jármű alkalmazásának lehetőségei

Az alkalmazási lehetőségeknél közös pont a személyzet megóvása, szem előtt tartva az ALARA- (*As Low As Reasonably Achievable*) elvet. Ez azt jelenti, hogy a normál háttérsugárzásnál lényegesen magasabb dózistérben végzett tevékenység során a védelmet úgy kell biztosítani, hogy minél nagyobb legyen a „nettó haszon” a gazdasági és társadalmi tényezők figyelembevételével. Azaz a dózistér forrásait és az azzal kapcsolatos létesítményeket, armatúrákat megfelelő védelmi és biztonsági rendszerrel kell ellátni, hogy a sugárterhelés nagysága és valószínűsége, valamint az érintett személyek száma az észszerűen elérhető legkisebb legyen, a gazdasági és társadalmi szempontokat szem előtt tartva.

8. A beavatkozó állomány szállítása

Ez a feladat valójában a jármű alaprendeltetése, a fent vázolt megfontolások értelmében. Az egyik legfontosabb, hogy a képzett, tapasztalt munkaerőt a lehető legtávolabb meg kell óvni, figyelembe véve a vonatkozó miniszteri rendelet [16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet] szerint meghatározott effektív dózisértékeket. Veszélyhelyzetben a baleset következményeinek elhárításában részt vevő személy sugárterhelése nem haladhatja meg az 50 mSv effektív dózist. Az érintettek körén belül kivételt képez ez alól a népesség jelentős sugárterhelésének megakadályozásában és életmentésben részt vevő személy. Ebben az esetben törekedni kell arra, hogy a sugárterhelés a 100 mSv effektív dózist, az életmentésben részt vevő személy sugárterhelése a 250 mSv effektív dózist ne haladja meg.

9. Sugárfelderítés (menekülési, felvezetési útvonalak, sugárforrás-keresés)

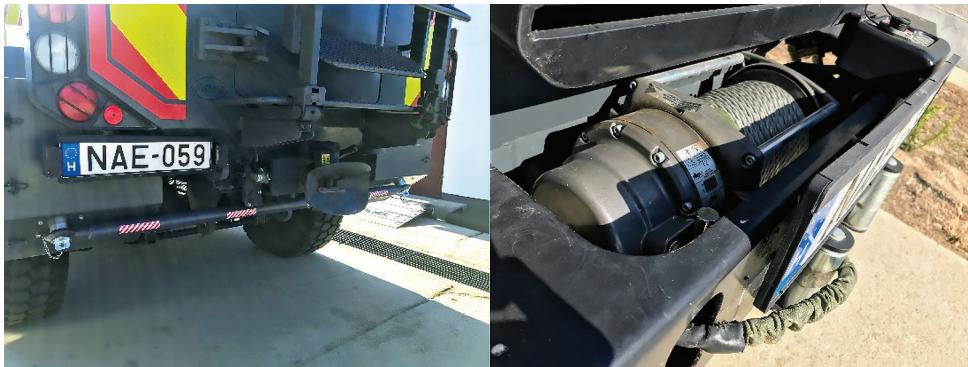
A jármű, a kialakítása miatt alkalmas a baleseti helyzetben a saját, elhárítási feladatokban nem részt vevő személyzet kimenekítési útvonalainak felderítésére is. Mivel a telephelyen belül eltérő lehet a szennyezés mértéke, ezért a megfelelő útvonal kiválasztása nagymértékben csökkentheti a munkavállalók többletterhelését a kimenekítés során, ha olyan kedvezőtlen helyzet áll elő, hogy már a kimenekítés ideje alatt fellép kibocsátás.

9.1. Műszaki felderítés (vizuálisan, rombolódások, egyebek)

A páncélat és terepjáró képesség a műszaki felderítést is segítheti. A műszaki személyzet a jármű biztonságából tudja szemrevételezni helyszínt, így pontosabb javaslatot tud tenni az elhárítási feladatokra.

10. Vontatás, műszaki mentés

Szükség esetén, és az elsődleges funkcióját nem korlátozva, vontatható segédberendezéseket szállíthat, mint aggregátor, vízszivattyú stb. A 7,5 t teherbírású csörlő segítségével a műszaki mentést és egyéb műszaki munkákat is támogatni tud.

5. ábra: A jármű vontatási, műszaki mentési képességét demonstráló részei

Forrás: a szerzők felvétele

11. A kezelő állomány (ki)képzése

Alapvető koncepció, hogy veszélyhelyzetben a folyamatosan telephelyen lévő létesítményi tűzoltóság állománya lesz a kezelő/vezető személyzet, amely a járművet a később meghatározott végpontok között vezeti. A vezetőnek – a jármű kialakításából adódóan – speciális képességre, gyakorlatra van szüksége ahhoz, hogy azt biztonsággal

alkalmazza a bevetésekkor. Nemcsak a létfenntartó berendezésekkel kell tisztában lennie, de a korlátozott látómező miatt a jármű vezetését is ismernie kell, a kiegészítő biztonságtechnikai eszközök segítségével.

Annak érdekében, hogy a kijelölt állomány biztonsággal vezesse a járművet, a gyártó és az Atomix Kft. közötti megállapodás értelmében három éven keresztül, rutin-, akadálypályás, illetve terepen történő vezetési képzésben részesülnek a kezelők. Ezeket a képzéseket összekötve, telephelyi sajátosságokat kihasználva, rendszeres szinten tartó képzést kapnak, az MVM PA Zrt. Baleset-elhárítási Osztályával együttműködve.

Sugárvédelmi szakemberek képzése is kiemelten fontos terület, hiszen a baleseti sugárhelyzet még pontosabban megállapítható a jármű segítségével, olyan helyekről is nyerhető mérési eredmény, amelyek telepített állomásokkal nem lefedettek, vagy éppen ad hoc szükségesség azokról információ. Mindezt természetesen úgy, hogy a jármű személyzete a kollektív védelem előnyét élvezve nem vagy csak lényegesen kevésbé szennyeződik, illetve szenved többletterhelést (fedélzeti műszerkezelés, kommunikáció).

12. Következtetések

A sugárnyékolt jármű a jelen állapotában értékes eleme az MVM PA Zrt. Baleset-elhárítási Szervezetének, s megtalálta helyét a létesítményi tűzoltóság alkalmazásában is.

A továbbiakban a személyzet felkészítése és a gyakorlatok során felhalmozódó tapasztalatok a jármű képességeinek fokozására lesznek felhasználva, amelyek különböző fejlesztéseket jelentenek.

Ilyen terület lesz az online adatkommunikáció megvalósítása a védett vezetési pont sugárvédelmi szakembereivel, illetve az integráció lehetőségének megteremtése a külső beavatkozó erők hasonló adatgyűjtő/mérő rendszereivel.

Egy másik fejlesztendő terület a jármű fedélzeti felderítőrendszerének kiegészítése a telephelyen lévő veszélyes/mérgező ipari anyagok detektálására, azonosítására.

További fejlesztés lehetséges a műszaki mentő képesség növelése céljából, az RDO-4336 Komondor mintájára.¹¹

Felhasznált irodalom

Gamma Technical Corporation: *KOMONDOR Armoured Vehicle Family*. 2020. Online: http://gammatech.hu/downloads/cat/Gamma_komondor_MRAP.pdf

Tervezési és tervezésen túli üzemállapotok sugárzási következményei, MTA EK-SVL-2016-994-02-01-00, tanulmány. Budapest, 2017. november.

Zsitnyányi Attila: KOMONDOR – könnyű páncélvédett bázisjármű család fejlesztése Magyarországon I. rész. *Haditechnika*, 53. (2019), 6. 44–50. Online: <https://doi.org/10.23713/HT.53.6.09>

¹¹ Zsitnyányi Attila: KOMONDOR – könnyű páncélvédett bázisjármű család fejlesztése Magyarországon II. rész. *Haditechnika*, 54. (2020), 1. 35–42.

Zsitnyányi Attila: KOMONDOR – könnyű páncélvédett bázisjármű család fejlesztése Magyarországon II. rész. *Haditechnika*, 54. (2020), 1. 35–42. Online: <https://doi.org/10.23713/HT.54.1.08>

Jogi források

1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

1150/2012. (XII. 30.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról